

Bijlage **Opzet van het onderzoek**

Arbeidsmarkt in kaart: werkgevers - editie 2 beschrijft de ontwikkelingen in de opvattingen en het personeelsbeleid van werkgevers ten aanzien van een aantal actuele beleidsthema's in het afgelopen decennium. De gegevens in dit rapport zijn grotendeels gebaseerd op resultaten van een langlopend onderzoek onder werkgevers, het Arbeidsvraagpanel (AVP). Deze bijlage geeft informatie over de opzet en uitvoering van het AVP.ⁱ Een aantal aspecten richt zich op de laatst afgeronde cyclus van het AVP, meting 2017/'18.

A.1 **Achtergrond van het AVP**

Het AVP is een onderzoek onder vestigingen van bedrijven en instellingen in Nederland met vijf of meer werknemers. Daarvan zijn er in totaal 182.046 (peildatum april 2017). Aan iedere cyclus van het AVP doen ongeveer drieduizend werkgevers mee.

De deelnemers aan het AVP zijn representatief voor bedrijfsvestigingen van vijf of meer werknemers wat betreft de verdeling naar bedrijfssector, vestigingsgrootte en regio. Het AVP bestaat sinds 1989, en is door de OSA (Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek) opgezet. In augustus 2010 heeft het SCP, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het beheer van het panel overgenomen. De dataverzameling vindt sinds 1989 plaats in een cyclus van twee jaar. Deze start in de oneven jaren. De laatst afgeronde meting heeft in 2017 en 2018 plaatsgevonden.

De gegevens worden verzameld met behulp van telefonische interviews. Een personeelslid dat goed op de hoogte is van het algemene en personeelsbeleid van de betreffende vestiging (bv. een vestigingsmanager of een personeelsfunctionaris) wordt bevraagd over een scala van onderwerpen. Belangrijke thema's die aan bod komen, zijn samenstelling van het personeelsbestand, stromen van personeel, baancreatie en -vernietiging, ontslag en werving van personeel, ervaren knelpunten op de arbeidsmarkt, gewenste overheidsmaatregelen, en inhoud van het personeelsbeleid (beloning, scholing, afstemming arbeid en privé, ouderenbeleid).

Het veldwerk van meting 1989 t/m meting 2007 van het AVP is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van OSA. Bij meting 2009 zijn de eerste en tweede telefonische interviewronde en de schriftelijke vragenlijst uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van OSA. Het veldwerk van de derde telefonische interviewronde is onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van SZW verricht. Met ingang van de meting 2011 vindt het veldwerk plaats onder verantwoordelijkheid van het SCP.

A.2 **Beoogde onderzoekspopulatie**

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het personele beleid van werkgevers. Een deel van dit beleid wordt vormgegeven op een relatief laag hiërarchisch niveau in de organisatie. Er is daarom voor gekozen om als eenheid van onderzoek bedrijfsvestigingen te nemen, en niet organisaties. Eventuele nevenvestigingen tellen dus als zelfstandige eenheden.

Omdat het gaat om aspecten van personeelsbeleid, is er voor gekozen om de kleinste bedrijven buiten de onderzoekspopulatie te houden. Een groot deel van de onderzoeksvragen richt zich namelijk op bedrijven waar meerdere werknemers zijn. In 1989 werd de onderzoekspopulatie daarom beperkt tot vestigingen met minimaal tien werknemers. Sinds 1995 richt het AVP zich op vestigingen met vijf of meer werknemers.

A.3 De steekproef

De steekproef van het AVP is gestratificeerd naar sector en grootteklasse. De gehanteerde sectorindeling is gebaseerd op de sectorcode van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) van het CBS. Tabel A.1 laat de gehanteerde grootteklassen zien. Tabel A.2 laat de sectorindeling zien die is gehanteerd.

Tabel 1 Grootteklasse-indeling bij de stratificatie

omvang (vanaf meting 2011)	omvang (meting 1995-2009)	omvang (meting 1989-1993)
5 - 9 werknemers	5 - 9 werknemers	
10 - 19 werknemers	10 - 19 werknemers	10 - 19 werknemers
20 - 99 werknemers ^a	20 - 99 werknemers ^a	20 - 99 werknemers ^a
100 - 199 werknemers	100 - 499 werknemers	100 - 499 werknemers
200 werknemers en meer	500 werknemers en meer	500 werknemers en meer

a De klasse 20-99 werknemers is bij de rapportage gesplitst in de klasse 20-49 en 50-99 werknemers.

Tabel 2 Sectorindeling bij de stratificatie

sector	SBI-2008 code (vanaf meting 2011)	SBI-1993 code (meting 2001-2009)	SBI-1974 code (meting 1989-1999)
industrie ^a	00 t/m 33	00 t/m 37	00 t/m 39
bouwnijverheid	41 t/m 43	45	50 t/m 52
groothandel ^b	46	51	61 t/m 64
detailhandel, horeca, reparatie ^b	45, 47, 55, 56	50, 52 t/m 55	65 t/m 68
transport	49 t/m 53	60 t/m 64	70 t/m 77
zakelijke dienstverlening ^c	58 t/m 82	65 t/m 74	80 t/m 85
zorg en welzijn	86 t/m 88	85	93, 94
overige dienstverlening ^d	35 t/m 39, 90 t/m 96	40 t/m 41, 90 t/m 99	40, 91, 95 t/m 99
overheid	84	75	90
onderwijs	85	80	92

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in de rapportage samengevoegd.

c Exclusief de codes 64.2 Financiële holdings; 64.30.3 Beleggingsinstellingen met beperkte toetreding; 70.1 Holdings (geen financiële) en concerndiensten binnen eigen concern.

d Dit is inclusief nutsbedrijven.

De steekproef voor het onderzoek is getrokken uit het LISA vestigingenregister. In dit register zijn van alle vestigingen, naast de naam- en adresgegevens, ook gegevens over de sector en de omvang opgenomen. Tabel A.3 geeft een overzicht van de aantallen vestigingen in Nederland met minimaal vijf werknemers op basis van dit register, uitgesplitst naar sector en werknemersomvang. Deze dient als uitgangspunt voor de bepaling van de beoogde respons, waarbij de responsomvang zo gekozen is dat voor de belangrijkste enquêtevragen uitsplitsingen naar sector en grootteklasse mogelijk zijn. Tabel A.4 laat de gerealiseerde respons in de eerste telefonische ronde van 2017 zien. De gerealiseerde respons is nagenoeg gelijk aan de beoogde respons.

Tabel A.3 Totale populatie van vestigingen in het LISA vestigingenregister, naar sector en werknemersomvang, 2017

	werknemersomvang					Totaal
	5-9	10-19	20-99	100-199	200+	
totale economie	87.374	46.831	39.261	5.101	3.479	182.046
industrie ^a	8.649	4.998	5.227	826	557	20.257
bouwnijverheid	5.588	3.312	2.765	252	84	12.001
groothandel ^b	7.234	4.223	3.772	357	163	15.749
detailhandel, horeca, reparatie ^b	26.378	10.242	5.595	211	82	42.508
transport	2.656	1.729	2.217	371	218	7.191
zakelijke dienstverlening ^c	17.579	9.265	7.810	1.013	734	36.401
zorg en welzijn	10.976	6.682	5.147	876	740	24.421
overige dienstverlening ^d	5.320	2.037	1.573	190	131	9.251
overheid	283	269	866	447	534	2.399
onderwijs	2.711	4.074	4.289	558	236	11.868

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in de rapportage samengevoegd.

c Exclusief de codes 64.2 Financiële holdings; 64.30.3 Beleggingsinstellingen met beperkte toetreding; 70.1 Holdings (geen financiële) en concerndiensten binnen eigen concern.

d Dit is inclusief nutsbedrijven.

Bron: LISA (vestigingenregister)

Tabel A.4 Gerealiseerde steekproef in de eerste telefonische ronde van het AVP meting 2017, naar sector en werknemersomvang

	werknemersomvang					Totaal
	5-9	10-19	20-99	100-199	200+	
totale economie	578	532	619	645	338	2.712
industrie ^a	90	88	93	107	86	464
bouwnijverheid	63	61	64	43	21	252
groothandel	52	49	61	50	16	228
detailhandel, horeca en reparatie	92	72	49	40	17	270
transport	44	37	50	76	45	252
zakelijke dienstverlening	65	54	67	93	48	327
zorg en welzijn	52	60	73	30	17	232
overige dienstverlening	70	45	51	49	13	228
overheid	17	20	41	92	56	226
onderwijs	33	46	70	65	19	233

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in de rapportage samengevoegd.

c Exclusief de codes 64.2 Financiële holdings; 64.30.3 Beleggingsinstellingen met beperkte toetreding; 70.1 Holdings (geen financiële) en concerndiensten binnen eigen concern.

d Dit is inclusief nutsbedrijven.

A.4 De dataverzameling

A.4.1 Methode van dataverzameling

De vestigingen die geselecteerd zijn voor deelname worden vooraf per brief geïnformeerd over het doel van het onderzoek, en worden gevraagd aan het onderzoek deel te nemen. De gegevens zijn telefonisch, en in het verleden mondeling, verzameld met een aanvullende schriftelijke vragenlijst. Tabel A.5 laat per meting de methode van enquêteren en de veldwerkperiode zien.

Tabel A.5 Methode van dataverzameling en periode van veldwerk, meting 1989-2017

Jaar van enquête	Type vragenlijst	Periode van veldwerk
meting 1989	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} maart 1989 - maart 1990
	financiële schriftelijke vragenlijst	}
meting 1991	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} mei-december 1991
meting 1993	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-september 1993
meting 1995	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-september 1995
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 1997	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-oktober 1997
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 1999	mondelinge vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-december 1999
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 2001	mondelinge vragenlijst	juli 2001- februari 2002
	schriftelijke vragenlijst	juli-december 2001
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	oktober 2001-februari 2002
meting 2003	telefonische ronde 1	april-juli 2003
	telefonische ronde 2	oktober-december 2003
	schriftelijke vragenlijst	november-december 2003
	telefonische ronde 3	april-juni 2004
meting 2005	telefonische ronde 1	april-juni 2005
	schriftelijke vragenlijst	mei-juni 2005
	telefonische ronde 2	oktober-december 2005
	telefonische ronde 3	april-mei 2006
meting 2007	telefonische ronde 1	mei-juli 2007
	schriftelijke vragenlijst	juli-augustus 2007
	telefonische ronde 2	november 2007-januari 2008
	telefonische ronde 3	mei-juli 2008
meting 2009	telefonische ronde 1	mei-augustus 2009
	schriftelijke vragenlijst	juni-augustus 2009
	telefonische ronde 2	oktober-november 2009
	telefonische ronde 3	juni-augustus 2010
meting 2011	telefonische ronde 1	april-mei 2011
	schriftelijke (papieren / online) vragenlijst	april-augustus 2011
	telefonische ronde 2	oktober-november 2011
	telefonische ronde 3	april-mei 2012
meting 2013	telefonische ronde 1	april-mei 2013
	schriftelijke (papieren / online) vragenlijst	april-juli 2013
	telefonische ronde 2	oktober-november 2013
	telefonische ronde 3	april-mei 2014
meting 2015	telefonische ronde 1	april-juni 2015
	schriftelijke (papieren / online) vragenlijst	april-juli 2015
	telefonische ronde 2	oktober-november 2015
	telefonische ronde 3	april-mei 2016
meting 2017	telefonische ronde 1	april-juni 2017
	(schriftelijke) online vragenlijst	april-juli 2017
	telefonische ronde 2	september-oktober 2017
	telefonische ronde 3	april-mei 2018

In 2003 is gestopt met het mondelinge interview en is deze vervangen door drie in de tijd gespreide korte telefonische interviews. De bereidheid om deel te nemen aan een lang mondeling interview was sterk teruggelopen, en de kosten werden te hoog.

In meting 1995 t/m meting 2001 zijn bedrijven die de schriftelijke vragenlijst niet wilde invullen, gevraagd enkele vragen uit de schriftelijke lijst telefonisch te beantwoorden.

Vanaf meting 2011 kan de schriftelijke vragenlijst ook via internet worden ingevuld. De respons is hierdoor verhoogd. Een bijkomend voordeel is dat de ingebouwde controles en routing tot een kwaliteitsverbetering van de data heeft geleid, ten opzichte van de papieren versie. In 2017 is gestopt met de papieren schriftelijke vragenlijst en kan uitsluitend via internet worden deelgenomen.

A.4.2 De respons en uitval binnen metingen

De uitval tussen de metingen en de uitval binnen een meting worden veroorzaakt door weigering tot verdere deelname en voor een klein deel ook door bedrijfs- of vestigingsluiting (bv. reorganisatie of faillissement). Een deel van de deelnemers aan de eerste telefonische interviewronde werkt niet meer mee aan de schriftelijke vragenlijst en/of de twee volgende interviewrondes. Deze tussentijdse uitval is niet aangevuld. Bij het beoogde aantal gesprekken waarmee de eerste ronde start, is rekening gehouden met de te verwachten uitval.

In iedere meting zijn van de gerealiseerde bruto respons bedrijven verwijderd bij controle en schoning van het databestand. De redenen zijn: het bedrijf heeft minder dan vijf werknemers in de eerste ronde of minder dan drie werknemers in de vervolgrondes, de werknemersomvang was niet opgegeven, of het bedrijf was twee keer ondervraagd.

Het AVP is een panelonderzoek: alle bedrijven die hebben deelgenomen aan een meting worden bij de volgende meting weer benaderd. In de recente metingen heeft 65% hun medewerking verleend. Dit panel wordt aangevuld met nieuwe deelnemers om het aantal waarnemingen op peil te houden.

De uitval tussen de metingen en de uitval binnen een meting worden veroorzaakt door weigering tot verdere deelname en voor een klein deel ook door bedrijfs- of vestigingsluiting (bv. reorganisatie of faillissement). Een deel van de deelnemers aan de eerste telefonische interviewronde werkt niet meer mee aan de schriftelijke vragenlijst en/of de twee volgende interviewrondes. Deze tussentijdse uitval is niet aangevuld. Bij het beoogde aantal gesprekken waarmee de eerste ronde start, is rekening gehouden met de te verwachten uitval.

In iedere meting zijn van de gerealiseerde bruto respons bedrijven verwijderd bij controle en schoning van het databestand. De redenen zijn: het bedrijf heeft minder dan vijf werknemers in de eerste ronde of minder dan drie werknemers in de vervolgrondes, de werknemersomvang was niet opgegeven, of het bedrijf was twee keer ondervraagd.

Tabel A.6 Aantal^{ab} deelnemende vestigingen per meting naar jaar van eerste deelname, 1989-2017

jaar 1e deelname	meting														
	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003 ^b	2005 ^b	2007 ^b	2009 ^b	2011 ^b	2013 ^b	2015 ^b	2017 ^b
1989	2041 ^c	1343	965	674	468	291	121	70	36	23	22	17	12	10	6
1991		608	445	296	193	120	48	26	17	12	12	9	7	4	0
1993			578	407	252	152	68	38	25	19	14	10	8	3	2
1995				1311	794	449	191	96	50	35	22	19	10	8	7
1997					824	438	170	94	52	33	26	15	11	8	5
1999						1272	546	274	120	93	67	50	35	29	21
2001							1996	975	446	259	183	132	99	79	52
2003								3107	1186	687	434	304	213	148	104
2005									1198	576	344	227	153	110	82
2007										1124	530	336	235	170	110
2009											1183	679	436	282	190
2011												1234	749	479	295
2013													794	503	305
2015														800	465
2017															1047
totaal	2041	1951	1988	2688	2531	2722	3140	4680	3130	2861	2837	3032	2762	2633	2691

a Netto respons exclusief verwijderde bedrijven

b 1989 t/m 2001: Aantal mondelinge interviews; 2003 t/m 2017: Aantallen in de eerste telefonische ronde

c Cursief: aantal nieuwe organisaties; overig: panelorganisaties

Tabel A.6 laat de netto respons per meting zien. In 1989, 1991 en 1993 lag die rond de 2.000 bedrijven. De steekproef is in 1995 opgehoogd om meer bedrijven uit de zorgsector te benaderen en in 2001 om een uitsplitsing van de branches in de welzijnssector te kunnen maken. In 2005 zijn deze ophogingen ongedaan gemaakt. De tabel geeft verder het aantal deelnemende vestigingen per meting weer naar het jaar van de eerste deelname.

Tabel A.7 Aantal^a deelnemende vestigingen aan de verschillende interviewrondes, 1989-2017

meting	interviewronde				
	mondeling	telefonisch ronde 1	telefonisch ronde 2	telefonisch ronde 3	schriftelijk ^b
1989	2041				1606
1991	1951				1496
1993	1988				1619
1995	2688				1738
1997	2531				2165
1999	2722				2092
2001	3140				1267
2003		4680	3198	1963	1370
2005		3130	2162	1510	1363
2007		2861	1940	1348	1214
2009		2837	1942	1332	1225
2011		3032	2296	1786	1905
2013		2762	1972	1479	1678
2015		2633	1977	1484	1635
2017		2691	2007	1492	1710

a Netto respons exclusief verwijderde bedrijven

b 1989-2009: papieren vragenlijst; 2011-2015: papieren en internet vragenlijst; 2017: internet vragenlijst

In tabel A.7 staat de netto deelname aan de mondelinge dan wel de drie telefonische rondes en de schriftelijke enquête. De respons op de schriftelijke vragenlijst is vanaf 2011, door de mogelijkheid de vragenlijst in te vullen via internet meer dan 60%, terwijl dat zonder de internetversie minder dan de helft was. Voor de tweede telefonische ronde zijn alle respondenten van de eerste ronde benaderd, en voor de derde ronde de deelnemers van de tweede ronde. De deelname aan de vervolgrondes neemt af doordat niet tussentijds wordt aangevuld. Het veldwerk in de telefonische rondes stopt als de vooraf vastgestelde (beoogde) respons is bereikt.

A.5 Responsverloop in meting 2017

Tabel A.8 meldt de bruto en netto respons en het aantal vestigingen naar sector en bedrijfsomvang waarover in de rapportage wordt gemeld.

Tabel A.8 Deelname aan de drie telefonische rondes en de schriftelijke enquête, naar sector en grootteklasse^a

	ronde 1 voorjaar 2017	schriftelijk medio 2017	ronde 2 najaar 2017	ronde 3 voorjaar 2018
totaal	2.712	1.722	2.030	1.518
waarvan bruikbaar	2.691	1.710	2.007	1.492
Industrie en landbouw	458	280	346	251
bouwnijverheid	250	161	179	137
handel, horeca, reparatie	496	307	371	278
transport	252	154	180	141
zakelijke dienstverlening	325	219	244	179
zorg en welzijn	229	136	164	126
overige dienstverlening	226	162	171	126
overheid	222	137	171	125
onderwijs	233	154	181	129
5-9 werknemers	489	323	374	270
10-19 werknemers	497	347	392	298
20-99 werknemers	449	297	337	261
100-199 werknemers	268	162	198	143
200 werknemers of meer	555	316	398	292

a Grootteklasse is gebaseerd op de eigen opgave van de respondent.

A.6 Weging

Het AVP is gebaseerd op een gestratificeerde steekproef naar sector en grootteklasse. Dus zijn deze kenmerken gebruikt bij de berekening van de weegfactoren. Het gewicht van de weegfactor is gelijk aan het aantal vestigingen van de combinatie van sector en grootteklasse in de populatie, gedeeld door de respons in die cel. In iedere meting zijn meerdere vragenlijsten gehanteerd. Omdat de respons op de lijsten verschilt, is voor iedere vragenlijst een aparte weegfactor bepaald, waarbij de populatie bij aanvang van de eerste ronde het uitgangspunt is.

In de vragenlijst is niet uitsluitend naar kenmerken van vestigingen gevraagd, maar ook naar kenmerken van werknemers. Deze worden dan niet opgevat als een eigenschap van de organisatie, maar als een eigenschap van de werknemers. De (nieuwe) weegfactor is dan de eerder berekende weegfactor vermenigvuldigd met de door de respondent opgegeven omvang van de vestiging in de betreffende vragenlijst.

In enkele gevallen is een afwijkende weegfactor gebruikt: een voorbeeld daarvan is te vinden in de beschrijving van de instroom, waar na een vraag over het aantal nieuwe werknemers in de organisatie, gevraagd wordt naar de instroomcategorieën van de nieuwe werknemers. Deze gegevens zijn naast de weegfactor op organisatieniveau doorgewogen met een factor die het aandeel van de betreffende instroomcategorie in het totaal aantal nieuwe werknemers weerspiegelt. Wanneer uitspraken over de categorieën nieuwe werknemers worden gedaan, krijgen op deze wijze organisaties met een hoge (totale) instroom een groter gewicht dan organisaties met weinig nieuwe werknemers.

ⁱ Informatie over de beschikbaarheid van de data uit het Arbeidsvraagpanel is te verkrijgen bij DANS (<http://easy.dans.knaw.nl/>). De op basis van de data geschreven rapporten zijn te vinden op https://www.scp.nl/Publicaties/Trendrapporten_Arbeid